

Trójkąt Lubelski – nowy format współpracy regionalnej w Europie Środkowej

Łukasz Lewkowicz*

28 lipca 2020 r. w Lublinie powołany został Trójkąt Lubelski, stanowiący nowy format współpracy wielostronnej pomiędzy Polską, Litwą i Ukrainą. Do głównych zadań inicjatywy należy promowanie i rozwój współpracy w zakresie bezpieczeństwa poprzez wykorzystanie potencjału Paktu Północnoatlantyckiego (NATO) i Unii Europejskiej (UE), pogłębianie współpracy gospodarczej i społecznej, rozwój Partnerstwa Wschodniego (PW) oraz wspieranie reform na Ukrainie. Funkcjonowanie Trójkąta Lubelskiego ma być realizowane poprzez organizowanie szczytów z udziałem przywódców państw członkowskich i ministrów spraw zagranicznych oraz powołanie oficerów łącznikowych w resortach spraw zagranicznych. W perspektywie planowane jest nawiązanie współpracy z innymi państwami regionu, w tym m.in. z Białorusią.

Szczyt w Lublinie. W dniach 27-28 lipca 2020 r. w Lublinie odbyło się spotkanie robocze ministrów spraw zagranicznych Polski (Jacek Czaputowicz), Litwy (Linas Linkevičius) i Ukrainy (Dmytro Kułeba). 27 lipca ministrowie wzięli udział w uroczystości otwarcia nowego budynku Ambasady Ukrainy w Warszawie. Następnego dnia w Lublinie złożyli kwiaty pod pomnikiem upamiętniającym unię lubelską oraz odwiedzili siedzibę Litewsko-Polsko-Ukraińskiej Brygady (LITPOLUKRBRIG), stanowiącej udany przykład praktycznej współpracy wojskowej tych trzech państw. W Lublinie przeprowadzono rozmowy trójstronne na temat współpracy w ramach UE i NATO oraz wyzwań, które niesie agresywna polityka

Rosji w regionie. Ogłoszone zostało również powołanie Trójkąta Lubelskiego, stanowiącego stałą platformę współpracy trójstronnej, w ramach której przewidywane są regularne spotkania ministrów spraw zagranicznych oraz przedstawicieli innych instytucji Polski, Litwy i Ukrainy.

Cele współpracy. Podczas spotkania w Lublinie przyjęto wspólną deklarację, w której ministrowie spraw zagranicznych określili najważniejsze obszary tematyczne nowej inicjatywy. Pierwszy z nich dotyczy kwestii bezpieczeństwa regionalnego i przeciwdziałania agresji Rosji. Sygnatariusze dokumentu wyrazili „niezachwiane” poparcie dla niepodległości, suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy w ramach uznanych międzynarodowo granic. Wezwali Rosję do zaprzestania agresji wobec Ukrainy, a także okupacji ukraińskich terytoriów Krymu oraz części regionów donieckiego i ługańskiego na wschodzie Ukrainy. Ponadto wyrazili poparcie dla członkostwa Ukrainy w NATO. Pozytywnie ocenili przyznanie temu państwu statusu członka Programu Rozszerzonych Możliwości NATO. Doceniono również dotychczasowe funkcjonowanie utworzonej w 2014 r. jednostki LITPOLUKRBRIG. W zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa strony zobowiązały się do zapewniania wzajemnego wsparcia w walce z pandemią COVID-19.

Zwrócono uwagę na rozwój współpracy gospodarczej państw członkowskich. W ramach inicjatywy strony zobowiązały się do promocji handlu i inwestycji oraz zapewniania lepszego dostępu do infrastruktury i podnoszenia jej jakości poprzez realizację projektów promujących spójność regionu. Polska i Litwa pozytywnie oceniły chęć współpracy Ukrainy z państwami Inicjatywy Trójmorza, która ma na celu m.in. realizację projektów energetycznych z wykorzystaniem ukraińskich terminali i infrastruktury gazowej. Potwierdzono trwałe zaangażowanie w rozwój PW oraz współpracę w ramach innych formatów regionalnych. Wyrażono również wsparcie dla skutecznego wdrażania reform polityczno-gospodarczych na Ukrainie, biorąc pod uwagę doświadczenia Polski i Litwy oraz dobre praktyki wypracowane we współpracy z innymi państwami europejskimi. Kolejną płaszczyzną współpracy zapisaną w deklaracji jest budowanie i wzmacnianie kontaktów międzyludzkich oraz współpraca społeczeństwa obywatelskiego, w tym kooperacja naukowców i ekspertów. Zakłada się aktywność Polski, Litwy i Ukrainy w procesie kształtowania

bieżącej sytuacji kulturalnej i społecznej Europy Środkowej. Podkreśla się również ważną rolę dialogu pomiędzy trzema państwami członkowskimi w wymiarze parlamentarnym, zwłaszcza w ramach Zgromadzenia Parlamentarnego Polski, Litwy i Ukrainy.

Podsumowanie. Wnioski dla Polski. Trójkąt Lubelski stanowi kolejny format współpracy regionalnej, w który zaangażowana jest Polska. Zgodnie z przyjętymi ustaleniami szczytu w Lublinie nie ma planów instytucjonalizacji nowej inicjatywy, gdyż jej formuła zakłada charakter platformy konsultacyjnej. Największym beneficjentem powstania Trójkąta Lubelskiego wydaje się być Ukraina. Trójstronna platforma współpracy oznacza nową jakość relacji z państwami Europy Środkowej, gdyż strona ukraińska występuje tym razem jako pełnoprawny inicjator i lider nowego formatu. Udział w pracach Trójkąta pozwala Ukrainie na lepsze artykułowanie własnej polityki na forum UE i NATO. Jest również szansą na dalszą modernizację i reformowanie sił zbrojnych Ukrainy. W ramach Trójkąta Lubelskiego Litwa, Polska i Ukraina deklarują współpracę również z innymi państwami regionu. Istotnym kierunkiem współpracy jest rozwój dialogu z władzami Białorusi i stopniowego włączania jej w proces integracji europejskiej, a także wspieranie białoruskiego społeczeństwa obywatelskiego. W tym celu dobrym pomysłem jest zapraszanie na kolejne szczyty inicjatywy ministra spraw zagranicznych Białorusi jako gościa honorowego. Widoczny jest wielopłaszczyznowy charakter deklarowanej współpracy. Zakłada się intensyfikację współpracy militarnej i obronnej, zwraca się także uwagę na wymiar gospodarczy, polityczny i społeczny kooperacji. Wyzwaniem na najbliższe miesiące będzie uszczegółowienie celów współpracy i przejście od etapu koncepcyjnego do implementacji zapisów deklaracji. Kluczowe w tym zakresie wydaje się wyznaczenie stałego harmonogramu spotkań ministrów spraw zagranicznych oraz określenie najważniejszych wspólnych projektów do realizacji.

* Dr Łukasz Lewkowicz, adiunkt w Katedrze Myśli Politycznej INoPiA UMCS